

Nr 46

Utlåtande i anledning av motioner angående ägandeförhållandena inom skogsnäringen.

I de likalydande motionerna I: 726 av herr *Högström m. fl.* och II: 848 av herr *Svanberg m. fl.* hemställs att riksdagen skall hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning snarast beträffande ägandeförhållandena inom den svenska skogsnäringen i syfte att öka samhällets innehav av skog och samhällets inflytande över den skogsindustriella sektorn.

Över motionerna har utskottet inhämtat yttranden från Sveriges skogsägareföreningars riksförbund (SSR), Skogsindustriernas samarbetsutskott och Landsorganisationen i Sverige (LO).

Motionerna

Tvivel rörande skogsindustrins framtid som en av våra främsta exportnäringar uttalas, säger motionärerna, av många människor, inte minst i skogslänen. Av exportstatistiken framgår också att skogsprodukternas andel gått ned från 40—45 % av det totala exportvärdet till mindre än 30 %. Detta anger dock närmast, framhålles det, att andra sektorer inom exportindustrin utvecklats väsentligt snabbare. Exporten av skogsprodukter hade 1967 ett sammanlagt värde av ca 6 miljarder kr., en summa vars betydelse för importmöjligheterna motionärerna belyser.

Strukturumvandlingen inom skogsbruket har, påpekas det vidare, lett till en kraftig nedgång i sysselsättningen med omfattande friställningar som följd. En kraftig strukturrationalisering försiggår samtidigt på förädlings- sidan. Denna utveckling har lett till betydande skillnader i sysselsättnings- hänseende mellan skogslänen och landet i övrigt. De anställda har enligt motionärernas uppfattning kommit i kläm när företagen påskyndat nedläggningar för att rädda sitt kapital. Företagen har inte heller, hävdas det, utnyttjat högkonjunkturerna för att nyinvestera och variera den industriella bilden. »Kortsynta ägarintressen har fått bestämma, vilket lett till att vinsterna under de goda åren placerats i andra näringar och i andra delar av landet.»

Inför 1970-talet pekar konjunkturerna åter uppåt för svensk skogsnäring, anför motionärerna härefter. Under hänvisning bl. a. till det forsknings- och

1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1969. 8 saml. Nr 46*

utvecklingsarbete som pågår i syfte att vidga träets användningsområden konstateras att skogsindustrin har möjligheter till kraftig expansion. Samhällets inflytande över utvecklingen bör emellertid enligt motionärernas uppfattning avsevärt förstärkas.

Motionärerna meddelar vissa uppgifter om ägandeförhållandena inom skogsbruket och om statens skogsindustriella verksamhet. Staten har, påpekar de, endast två industriföretag inom skogsnäringen, AB Statens skogsindustrier (ASSI) och Tumba bruk. Skogsägarorganisationerna har fem företag och den konsumentkooperativa rörelsen tre. Flertalet företag befinner sig i enskild ägo. Den relativt ringa produktionsandelen för ASSI — från 2 % för cellulosa till 25 % för wallboard — jämföres med det likaledes statliga LKAB:s marknadsandel av drygt 75 %.

De motiv som staten hade för att öka sitt inflytande över malmtillgångarnas exploatering är enligt motionärernas mening giltiga också för skogsnäringens del. Ur både ekonomisk och social synvinkel är det ytterst betydelsefullt att landets realvärden inte behärras av ett fåtal enskilda kapitalstarka ägare, säger motionärerna. De pekar på möjligheterna att bygga ut ASSI och att inleda samarbete med enskilda och kooperativa företag inom skogsnäringen. Den föreslagna utredningen kan, yttrar de avslutningsvis, möjligen komma till stånd genom att skogspolitiska utredningen erhåller tilläggsdirektiv.

Uppgifter i anslutning till motionerna

Äganderätts- och strukturförhållanden inom skogsbruket

I tabell 1 redovisas länsvis fördelningen av rikets produktiva skogsmark på ägargrupper 1967. Tabellen har liksom huvudparten av följande uppgifter hämtats ur Skogsstatistisk årsbok 1967.

Skogsarealen ökas fortlöpande genom att en betydande del av den ur produktion tagna jordbruksmarken skogsplanteras, för närvarande ca 20 000 hektar årligen. Vid jämförelse av skogsmarkens omfattning i olika landsdelar bör observeras att stora skillnader råder i fråga om skogens produktionsförmåga per ytenhet. För hela riket beräknas skogsmarkens genomsnittliga produktionsförmåga vara 3,6 skogskubikmeter per hektar och år. I Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, som har de största skogsbestånden, ligger produktionsförmågan väsentligt under genomsnittet, vid respektive 1,8, 2,3 och 2,5 skogskubikmeter. Ca 5 % av landets totala skogstillväxt finns inom lågproduktiva s. k. 0-områden, huvudsakligen i Norrlands inland och fjälltrakter, där skogen knappast är ekonomiskt tillgänglig.

Av tabellen framgår att av de tre huvudgrupper, vari skogsmarken med hänsyn till äganderätten kan indelas, de allmänna skogarna och bolagsskogarna omfattar vardera en fjärdedel av den totala skogsmarksarealen,

medan den återstående hälften består av privatskogar (d. v. s. enskilda skogar exklusive bolagsskogar).

Tabell 1. Rikets produktiva skogsmarksareal länsvis fördelad på ägargrupper 1967

Län och landsdel	Allmänna skogar		Enskilda skogar		Samtliga skogar
	kronoskogar	övriga allmänna skogar	aktiebolagsskogar	privatskogar	
	procent av skogsmarksarealen				
Norrbottnens län	54	7	10	29	3 957
Västerbottnens "	32	5	24	39	3 201
Jämtlands "	5	6	46	43	2 549
Västernorrlands "	7	4	44	45	1 899
Gävleborgs "	6	6	42	46	1 454
Kopparbergs "	13	11	33	43	2 031
Värmlands "	2	4	38	56	1 271
Örebro "	17	7	27	50	559
Västmanlands "	13	13	24	50	371
Uppsala "	2	18	36	44	293
Stockholms "	6	17	12	65	391
Södermanlands "	6	12	6	76	338
Östergötlands "	8	9	14	68	552
Skaraborgs "	9	10	7	74	327
Älvsborgs "	5	7	6	82	648
Jönköpings "	5	5	5	85	666
Kronobergs "	5	5	12	78	607
Kalmar "	10	4	6	80	689
Gotlands "	4	8	4	84	137
Göteborgs o. Bohus "	7	13	2	78	151
Hallands "	6	8	2	84	200
Blekinge "	3	6	3	88	173
Kristianstads "	8	5	3	85	265
Malmöhus "	8	12	2	78	64
Norrland	27	6	29	38	13 061
Svealand	9	10	30	51	5 254
Götaland	7	7	7	79	4 479
Hela riket	19	7	25	49	22 794

Källa: Skogsstatistisk årsbok 1967, Tabell A.

Av de allmänna skogar som inte är kronoskogar utgörs ca två femtedelar av häradsallmänningar samt allmänningsskogar i Norrland och Dalarna, en femtedel av skogar som förvaltas av stiftsnämnderna och en femtedel av skogar tillhöriga landsting och primärkommuner. Stora olikheter råder mellan skilda delar av riket i fråga om fördelningen på ägargrupper. De allmänna skogarna dominerar i Norrbottens län och upptar en relativt hög andel i två av de övriga skogslänen, nämligen Västerbottnens och Kopparbergs län. Bolagsskogarna har sin tyngdpunkt i Jämtlands, Västernorrlands

och Gävleborgs län. Ett tiotal aktiebolag äger över 100 000 hektar produktiv skogsmark vardera. Privatskogarna är dominerande i Svealand och än mer i Götaland. Tre fjärdedelar av antalet skogsfastigheter i enskild ägo har en total areal av högst 50 hektar. Skogsvårdsstyrelserna — med skogsstyrelsen som centralmyndighet — har tillsyn över samtliga enskilda skogar och över ca två tredjedelar av de allmänna skogar som inte är kronoskogar.

Genom den nya jordförvärvslag som trädde i kraft 1965 har aktiebolagen fått avsevärt större möjligheter än tidigare att förvärva jordbruks- och skogsfastigheter. Lagen upptar inga obligatoriska förvärvshinder men anger olika fall då förvärvstillstånd kan vägras. Ett sådant är när egendomen bör tas i anspråk för att underlätta bildandet av brukningsenheter med ändamålsenlig storlek och arrondering. Ett annat är när det kan antas att förvärvaren inte avser att själv yrkesmässigt och varaktigt ägna sig åt jordbruk på egendomen eller driva skogsbruk där som stöd åt ett jordbruk som tillhör honom. Från denna regel skall dock normalt göras undantag bl. a. för den som industriellt förädlar skogsprodukter och avser att varaktigt utnyttja egendomens alster i rörelsen.

Antalet brukningsenheter med privatskog uppgick 1962—1964 till ca 264 000, varav ca 65 000 rena skogsfastigheter. Samtidigt var antalet jordbruksenheter utan skogsmark ca 81 000. Av den totala skogsmarksarealen inom ägandegruppen privatskogar tillhörde 75 % de enheter där ägaren drev skogsbruk i kombination med jordbruk.

Skogsmarkens arrondering anses i huvudsak godtagbar söder om Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs län liksom i de inre delarna av Norrland. Olämplig arrondering med smala och långsträckta skiften förekommer ofta i Värmland, Dalarna och Norrlands kustland. Vid en inventering 1967 framkom för landet i dess helhet ett behov av arronderingsförbättring berörande 13 % av skogsmarksarealen och 70 000 brukningsenheter. Detta behov är till 90 % lokaliserat till västra och norra Mellansverige samt Norrlands kustland. I Kopparbergs län berörs inte mindre än 45 % av länets totala skogsmarksareal. För de olika ägarkategoriernas del gäller att behovet av arronderingsförbättring berör mindre än 1 % av kronans skogar, 5 % av övriga allmänna skogar, 12 % av aktiebolagens skogsareal och 20 % av privatskogsbrukets. Till nära tre fjärdedelar avser åtgärdsbehovet sålunda privatskogsbruket och till nära en fjärdedel industriskogsbruket. Under åren 1955—1967 genomfördes skogsmarksbyten i arronderingssyfte berörande i medeltal drygt 100 000 hektar per år. Därutöver påverkades arronderingen bl. a. genom fusioner mellan skogsbolag och storleksrationalisering inom privatskogsbruket.

Utarbetande av planer för skogsbrukets bedrivande under en viss period — vanligen tio år — utgör inom storskogsbruket ett normalt led i verksamheten. Inom det privata mindre skogsbruket sker skogsbruksplanläggningen inte lika regelmässigt. Planläggningen äger här rum dels separat för enskilda

fastigheter, dels för större intresseområden med flera fastigheter. Områdesplanläggningen, som framför allt bedrivs av skogsvårdsstyrelserna, inriktas bl. a. på att skapa bättre beståndsarrondering och att klarlägga möjligheter till samverkan mellan skogsägare. Intill slutet av budgetåret 1966/67 beräknas ca en tiondel av det enskilda mindre skogsbrukets areal ha blivit föremål för sådan planläggning. Skogsbruksutredningen har i betänkandet »Skogsbrukets planlägningsfrågor» (SOU 1968: 8) lagt fram förslag om att skogsproduktionsplaner skall med statens stöd och medverkan upprättas såväl läns- som områdesvis. Områdesplanläggningen anses av utredningen böra resultera i ett alltmer utvecklat samarbete mellan skogsägarna och verka som incitament till en snabbare och effektivare omarronderingsverksamhet.

Samverkan över ägo- och gränserna sker i första hand genom bildande av s. k. skogsbruksområden, vilka administreras av skogsägarföreningarna. Vid halvårsskiftet 1967 var 2,3 milj. hektar skogsmark, inemot en femtedel av bondeskogsbruket, organiserad på detta sätt.

Virkesbalansutredningen framlade i slutet av år 1967 betänkandet »Virkesbalanser 1967» (SOU 1968: 9). Dess uppgift hade angivits vara att upprätta virkesbalanser »genom att sätta för olika skogsskötselprogram framräknade avverkningskvantiteter i relation till förädlingsindustriernas råvarubehov vid förutsatt kapacitet m. m.». Utredningen konstaterade att virkestillgången år 1970 medger fullt utnyttjande av den industrikapacitet som då förutsatts föreligga. Betydande skillnader beräknades emellertid råda mellan landets norra och södra delar. Full behovstäckning skulle i den norra delen — omfattande Norrland och en del av Svealand — erhållas först enligt det av utredningens alternativ som innebar den starkaste avverkningen. Om sådana virkestillgångar frånräknades som inte är ekonomiskt tillgängliga eller som inte kan utnyttjas på grund av dålig kvalitet, blev resultatet av detta alternativ ett barrvirkesunderskott. I södra delen av landet skulle ett betydande överskott, främst bestående av lövvirke, uppstå redan vid ett medelalternativ avseende slutavverkningsareal. För landet som helhet fanns enligt utredningens uppfattning underlag för en vad råvarubasen beträffar positiv bedömning av skogsindustrins utvecklingsmöjligheter, även på längre sikt.

Skogsbrukets lönsamhet har under de två senaste decennierna försämrats. För virkesprisernas del gäller att trenden i fast penningvärde varit stillaliggande eller fallande, medan arbetskostnaderna stigit i en omfattning som ej kunnat kompenseras genom de rationaliseringar som skett. Skogsägarnas rånetto — som uppkommer sedan direkta och indirekta avverkningskostnader, inklusive kostnader för transport i terrängen, avdragits från virkets bruttovärde vid leveransplats och som skall inrymma skogsbrukets övriga kostnader samt företag arvinst — utgjorde 1967 i fast penningvärde blott 62 % av motsvarande rånetto för år 1950.

Skogsarbetets karaktär har under de senaste decennierna alltmer föränd-

rats i riktning mot att bli ett huvudyrke för sina utövare. Såväl inom storskogsbruket som inom privatskogsbruket har antalet fast anställda skogsarbetare ökat samtidigt som tidigare starka säsongvariationer i arbetsvolymen alltmer utjämnats. Inom privatskogsbruket får i samband med bildandet av s. k. skogsbruksområden årsanställda skogsarbetare hand om avverkning och skogsvårdsarbeten på medlemmarnas skogar. År 1970 beräknas omkring två tredjedelar av skogsarbetarna vara fast anställda. Enligt folk- och bostadsräkningen 1965 utgjorde den förvärvsarbetande befolkningen inom skogsbruket i hela riket detta år ca 67 000 personer mot ca 83 000 personer år 1960. Skogsbrukets andel av den förvärvsarbetande befolkningen i alla näringsgrenar hade sålunda gått ned från 2,6 % till 1,9 %.

Några uppgifter om skogsindustrin

De skogsindustriföretag som äger de s. k. bolagsskogarna täcker från dessa marker ca 30 % av sin virkesförbrukning. Återstoden av råvarubehovet tillgodoses genom inköp från det privata skogsbruket och från domänverket. Bondeskogarnas virkesproduktion tillvaratas i ökad utsträckning av förädlingsföretag som direkt eller indirekt genom föreningar ägs av privata skogsägare. Huvuddelen av bondeskogarnas virkesproduktion utbjuds dock på den öppna marknaden. ASSI täcker ca tre fjärdedelar av sitt råvarubehov från de statliga skogar som förvaltas av domänverket.

I vidstående tabeller lämnas vissa data om skogsindustrin. Tabell 2 redovisar översiktligt industristatistikens uppgifter om träsektorn. Utom de i tabellen upptagna sågverken finns flera tusen ej redovisade småsågar. Tabell 3 ger upplysning om de större skogsindustriföretagens skogsinnehav och produktionskapacitet. I fråga om produktionskapaciteten meddelas till jämförelse hela skogsindustrins faktiska produktion under motsvarande tidrymd.

ASSI producerar sågade trävaror, cellulosa och kemiska produkter, papper och wallboard. Bolaget har sju sågverk, två sulfatmassafabriker och pappersbruk, två wallboardfabriker och en snickerifabrik. Anläggningarna är belägna i Norrbottens län och i Mellansverige. Dotterföretaget Förenade Well AB tillverkar wellpappkartonger vid tre fabriker. År 1968 var moderbolagets omsättning 422,5 milj. kr. och antalet anställda ca 3 700. Fr. o. m. 1969 har domänverket och ASSI samordnats genom att en långtgående personidentitet skapats mellan deras styrelser.

Från Sverige exporterades 1967 trävaror för 1 520 milj. kr., massa för 2 268 milj. kr. och papper för 2 133 milj. kr. Skogsindustrins totala exportsumma var alltså ca 5 900 milj. kr., vilket innebar att den svarade för ca 25 % av den totala exporten. Denna andel beräknas ha bibehållits 1968.

Tabell 2. Träindustri samt massa- och pappersindustri år 1967

	Antal arbets- ställen	Personal 1 000-tal	Produkti- ons salu- värde milj. kr.	Förädlings- värde milj. kr.
Sågverk och hyvlerier	948	26	2 357	834
Lådämnes- och lådfabriker	61	1	75	35
Fanér- och plywoodfabriker	17	1	101	45
Möbelfabriker	634	17	1 018	556
Annan snickeritillverkning	882	27	1 868	974
Annan trävaruindustri	136	4	282	150
Summa träindustri	2 678	76	5 701	2 594
Träsliperier	10	1	125	37
Cellulosafabriker	46	18	2 664	847
Pappersbruk och pappfabriker	67	27	2 979	1 211
Wallboardfabriker	16	4	307	154
Papp- och pappersvaruindustri	166	11	952	447
Summa massa- och pappersindustri	305	61	7 027	2 696
Summa träsektorn	2 983	137	12 728	5 290

Källa: SOS Industri 1967.

Tabell 3. Skogsindustrins kapacitet och produktion 1966/67

Företag	Produktiv skogsareal ha	Sågade trävaror stds	Cellulosa o. totalt ton	slipmassa för avsalu ton	Papper o. papp ton	Wall- board ton
Bergvik och Ala AB	345 000	35 000	165 000	165 000	—	85 000
Billeruds AB	310 000	47 000	335 000	150 000	165 000	—
Fiskeby AB	35 000	6 000	220 000	25 000	215 000	—
Holmens Bruks och Fabriks AB	105 000	9 000	360 000	—	405 000	60 000
AB Iggesunds Bruk	290 000	65 000	220 000	170 000	50 000	—
AB Klippans Finpappersbruk	35 000	8 000	110 000	15 000	180 000	—
Kopparfors AB	170 000	24 000	215 000	190 000	35 000	—
Korsnäs-Marna AB	520 000	45 000	435 000	315 000	120 000	—
Mo och Domsjö AB	500 000	30 000	640 000	630 000	15 000	60 000
Munksjö AB	20 000	9 000	130 000	50 000	105 000	—
Norrlands Skogsägares Cellulosa AB	60 000	31 000	390 000	320 000	70 000	—
AB Papyrus	20 000	2 000	65 000	20 000	120 000	—
Rottneros AB	10 000	—	270 000	230 000	40 000	—
Skogsägarnas Industri AB inkl. Skogsägarnas Cellulosa AB	30 000	35 000	325 000	255 000	85 000	—
AB Statens Skogsindustrier	—	130 000	310 000	80 000	225 000	180 000
Stora Kopparbergs Bergslags AB	390 000	30 000	510 000	260 000	300 000	—
Svenska Cellulosa AB	1 610 000	111 000	1 000 000	560 000	435 000	60 000
Uddeholms AB	350 000	40 000	330 000	185 000	140 000	—
Summa		657 000	6 030 000	3 620 000	2 705 000	445 000
Hela industrin		2 109 000	6 700 000	3 900 000	3 180 000	645 000

Anm. Huvudföretagen omfattar även samtliga dotterbolag eller övriga koncernföretag. Produktionsciffrorna avser för 1967 uppskattad praktisk kapacitet, medan de för jämförelsen medtagna siffrorna för hela industrin avser faktisk produktion 1966/67. Eftersom produktionen normalt inte brukar uppnå 100 procent av kapaciteten, blir de uppräknade företagens andel i totalproduktionen i tabellen något för hög.

Källa: Sveriges industri (utgiven av Sveriges Industriförbund) 1967, s. 203.

Skogspolitiska utredningen

Skogspolitiska utredningen (ordförande: generaldirektör Valfrid Paulsson) tillkallades 1965 för att utreda riktlinjerna för den framtida skogspolitiken. I direktiven (riksdagsberättelsen 1966, s. 320) redogörs för den omdaningsprocess som pågår inom skogsbruket. Utredningens syfte i stort anges vara att undersöka hur statsmakterna utifrån de förutsättningar för skogsbruket som kan överblickas bör på lämpligaste sätt medverka till en från samhällsekonomisk och social synpunkt sund utveckling av skogsbruket. Därvid skall också den internationella situationen på längre sikt i fråga om produktion och konsumtion av skogsprodukter undersökas. Frågan om storlek och form på de skogliga behandlingsytor som fordras för att ett rationellt skogsbruk skall kunna drivas betecknas som betydelsefull. Utredningen skall överväga hur en skogsbruksenhet bör vara beskaffad för att under olika betingelser medge en rationell drift och vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att underlätta arronderingsförbättring och storleksrationalisering. Vidare skall den undersöka möjligheterna att stimulera byten av skogsmark och fastighetsregleringsåtgärder för att nå förbättrad arrondering. Särskilt skall den uppmärksamma möjligheterna att genom samverkan över ägo gränserna överbrygga de olägenheter som beror på bristfälligt storlek och arrondering av skogsbruksenheter. Utredningen skall också pröva om det bör finnas möjlighet att ingripa mot underlåtenhet att avverka skog som nått sådan ålder att markens produktionsförmåga ej tillfredsställande utnyttjas och som efterfrågas för att tillgodose råvarubehov inom skogsindustriföretag. I uppdraget ingår att överväga grunderna för statligt stöd till skogsbruket. Härvid skall bl. a. prövas om de speciella förhållandena i de fyra nordligaste länen gör det motiverat att där ha särskilda bestämmelser för det ekonomiska stödet.

Utredningens arbete beräknas bli slutfört hösten 1970.

Statens och skogsnäringarnas samarbetsgrupp

Sommaren 1967 tillsattes ett samrådsorgan för träsektorn, vilket antog benämningen Statens och skogsnäringarnas samarbetsgrupp. Ordförande är generaldirektör Valfrid Paulsson, statens naturvårdsverk, och ledamöter förbundsordföranden Nils Haglund, Svenska pappersindustriarbetareförbundet, disponent Lennart Helming, Mörrums bruk, planeringschef Erik Höök, finansdepartementet, kanslirådet Stig Johansson, jordbruksdepartementet, direktör Ewert Landberg, Svenska pappersbruksföreningen, direktör Tage Lundén, Norrlands skogsägares cellulos AB, kanslirådet Rune Olsson, inrikesdepartementet, och direktör Lars Sjunnesson, Svenska cellulosaföreningen.

Som mål för gruppens arbete har angivits att den mot bakgrund av den internationella och den inhemska utvecklingen skall söka åstadkomma ett

samstämt och grundläggande underlag för överväganden rörande skogs-näringarnas framtid. Gruppen skall bl. a. diskutera pågående och planerade utredningars uppläggning och arbetsfördelning samt skapa sig en uppfattning om vilka problemkomplex som ytterligare kan behöva belysas. Vid behov kan gruppen ta initiativ till nya utredningar och föreslå kompletteringar av pågående. Gruppen har i en första etapp, avslutad våren 1968, gjort en inventering av pågående utredningar rörande skogsnäringen. Sommaren 1969 har den återupptagit sitt arbete med sikte främst på att utvärdera föreliggande utredningsmaterial.

Remissyttrandena

Motionärernas förslag avstyrkes av *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* (SSR) och *Skogsindustriernas samarbetsutskott*, medan däremot *LO* tillstyrker en utredning av ägandeförhållandena inom skogsnäringen.

SSR understryker först att skogsnäringens ställning som en exportnäring med avsättning på en hårt konkurrerande världsmarknad har medfört att skogsbruket måste drivas framför allt med den ekonomiska lönsamheten som utgångspunkt. Detta gäller, säger SSR, oavsett ägandefördelningen inom skogsbruket, och en förändring av denna rubbar således inte dessa grundläggande förutsättningar.

Industrin har, framhåller SSR vidare, till följd av de senaste årens svaga lönsamhet i skogsnäringen tvingats till genomgripande rationaliseringsåtgärder. Dessa har medfört att mindre lönsamma enheter har lagts ned och företag med gemensamma intressen eller produktionsinriktningar sammanförts samt att kvarvarande konkurrenskraftiga enheter byggts ut. Samtidigt har skogsbruket genomfört omfattande rationaliseringar, vilka enligt SSR:s uppfattning drivits lika intensivt av alla ägarkategorier. Av material som framlagts bl. a. av Träfackens utredningsinstitut 1966 framgår, säger SSR, att någon väsentlig skillnad i dagsverksåtgången mellan olika ägarkategorier inte föreligger. Att överföra skog i samhällelig ägo anser SSR därför icke vara någon framkomlig väg för att öka sysselsättningen inom skogslänen.

De omfattande friställningar av arbetskraft som under senare år skett inom skogsbruket är, påpekar SSR, endast till en del en följd av minskade avverkningar. I helt övervägande antal fall har de i stället skett parallellt med betydande ökningar av avverkningarna. Deras huvudorsak har varit rationaliseringsåtgärder som starkt minskat dagsverksåtgången per avverkad enhet. De skillnader i fråga om sysselsättning mellan skogslänen och övriga län som motionärerna påpekar måste, framhåller SSR, i huvudsak ses mot denna bakgrund.

Med den rationaliseringstakt inom skogsbruket som förutses under de närmaste åren i de prognoser, som kontinuerligt utarbetas av domänverket

samt skogsbolagen och de enskilda skogsägarna, kommer antalet sysselsatta inom skogslänen enligt SSR:s bedömning ytterligare att minska. De ökade avverkningar som kan förväntas framför allt i södra Sverige förmodas visserligen öka den totala sysselsättningen där men knappast på längre sikt medföra någon ökad sysselsättning för skogsarbetare. Till en del kommer emellertid, anför SSR, de ökade avverkningarna i Sydsverige att betyda välbehövligen sysselsättningstillskott för ett antal jord- och skogsbrukare som är bosatta på sina fastigheter.

Skillnaderna i sysselsättningshänseende mellan skogslänen och landet i övrigt kan, fortsätter SSR, också sättas i samband med samhällets lokalisering- och glesbygdspolitik. En utökning av avverkningarna till gränsen för vad som på längre sikt är möjligt kan inte, framhålles det, uppväga rationaliseringarnas sysselsättningsminskande effekt, speciellt inte i skogslänen där avverkningarna redan är relativt höga och endast mindre ökning är möjliga och där också skogsindustrin har begränsade utbyggnadsmöjligheter.

Enligt SSR:s uppfattning måste därför sysselsättningsproblemen i skogslänen i första hand lösas genom insatser för ett mera differentierat näringsliv. Vad gäller skogsindustrin anses de största möjligheterna till ökad sysselsättning ligga i en utbyggnad av vidareförädlingen av skogsprodukter. Den stimulans som näringslivet i skogslänen behöver kan inte erhållas enbart genom åtgärder inom själva skogsbruket, hävdar SSR, utan åtgärder erfordras som syftar till vidareförädling av den skogliga råvaran och differentiering av näringslivet.

I detta sammanhang vill SSR fästa uppmärksamheten vid att de privata skogsägarna, organiserade i skogsägarföreningar, gjort stora insatser i hela landet för att genom egna industrier skapa avsättning för skogens produkter. Till belysning av storleken på dessa investeringar nämns att de medgivit att virkesförbrukningen och därmed produktionen vid skogsägarföreningarnas industrier på sju år, från 1960 till 1967, mer än tredubblats. Utbyggnaden av den egna industrikapaciteten fortsätter, meddelas det, i stor omfattning i olika delar av landet.

Stöd åt näringslivet i allmänhet från de s. k. landsbygdsnäringsarna åstadkommes, anser SSR, i stora delar av landet bäst inom ramen för kombinerat jord- och skogsbruk. SSR finner det därför från sysselsättnings synpunkt vara angeläget att de kombinerade företagen stimuleras. Områden med enbart jordbruk eller enbart skogsbruk bedömes ge ett svagare sysselsättningsunderlag.

SSR nämner vissa åtgärder som organisationen anser kunna ifrågakomma från samhällets sida i syfte att få till stånd en sysselsättningsfrämjande effekt inom skogsnäringslivet eller på annat sätt överbygga de svårigheter som uppkommer i bygder där näringslivet starkt domineras av skogsnäringslivet. Då Sveriges virkestillgångar, marknadsutsikter och avsättningsläge på längre sikt kan anses vara gynnsamma från skogsindustriell synpunkt,

anses samhällets åtgärder böra inriktas på att stimulera en utbyggnad och effektivisering av industrikapaciteten. Som exempel på ytterligare åtgärder nämnes ökning av resurserna för den skogsindustriella forskning som bedrivs av skogsindustrin i samarbete med staten, åtgärder för att underlätta transporten av råvara och färdigprodukter samt åtgärder för att stimulera marknadsföringen av skogsprodukter. För de bygder som drabbas hårdast av skogsbrukets rationalisering är, påpekas det vidare, åtgärder som syftar till att utjämna de från konkurrenssynpunkt betydande skillnaderna i naturliga förutsättningar beträffande t. ex. avstånd, vinterklimat och skogsproduktion av väsentlig betydelse.

Motionärerna har, anför SSR, inte framlagt några bärande skäl för en översyn av ägandeförhållandena inom skogsnäringen. Dessa är enligt SSR:s uppfattning väl kartlagda såväl för skogsbrukets som för skogsindustrins del. De kompletteringar som eventuellt kan anses nödvändiga för en totalbedömning i olika frågor torde, uttalar SSR, den skogspolitiska utredningen inte kunna undgå att lägga fram.

Skogsindustriernas samarbetsutskott ansluter sig till motionärernas bedömning att skogsindustrin under 1970-talet har möjlighet till en kraftig expansion.

Med anknytning till virkesbalansutredningens beräkningar av kapacitetsutvecklingen inom svensk skogsindustri anför samarbetsutskottet:

Sågverksindustrins totala produktion ökade från 1,7 milj. standards år 1958 till 2,0 milj. standards år 1964, dvs. med genomsnittligt 2,9 % per år. Virkesbalansutredningens antaganden att ökningstakten skall hålla sig på samma nivå fram till år 1970 har hittills bekräftats av den faktiska utvecklingen. Den ofta påtalade förskjutningen av produktionens tyngdpunkt mot söder är främst en följd av en markerad ökning av grovskog i södra Sverige.

Vad beträffar den övriga delen av den egentliga skogsindustrin — massa- och skivmaterialindustrin — har utvecklingen gått betydligt snabbare. Från en total tillverkning inom denna sektor om 4,0 milj. ton år 1954 skedde en 80-procentig ökning till 7,2 milj. ton år 1964. Virkesbalansutredningen beräknade på basis av företagens år 1967 föreliggande planer en fortsatt ökning från år 1964 med 32 % till 9,6 milj. ton år 1970. Den verkliga produktionen åren 1967—68 visar att utredningen därvid ej varit för optimistisk.

Samarbetsutskottet hänvisar också till vissa resultat av en inom Svenska cellulosa- och pappersbruksföreningen genomförd utredning av massaindustrins kapacitet med utblick mot år 1974.

Landets totala, praktiska kapacitet, massa alla slag, beräknas år 1969 till 8,5 milj. ton, år 1970 till 9,0 milj. ton och år 1974 till 10,3 milj. ton, vilket innebär en ökning under prognosperioden med ca 20 %. För den i Norrland och Dalarna belägna massaproducerande industrin är motsvarande siffror 5,6, 5,8 resp. 6,2 milj. ton, dvs. en ökning under perioden 1969—1974 med

drygt 10 %. Orsaken till att ökningstakten är lägre i norr än riksnedeltalet hänförs till några betydande kapacitetstillskott i det södra området, där de största virkesöverskotten redovisats.

Samtidigt med utbyggnaden av massatillverkningen har, framhåller samarbetsutskottet, under 10—15 år stora förskjutningar ägt rum mot ökad teknisk integration mellan massa- och papperstillverkning. Ca 45 % av den totala papperscellulosa- och slipmassetillverkningen förbrukas i dag i direktintegrerade pappersbruk. Utöver standardprodukter såsom tidnings- och kraftpapper — vilka i Sverige traditionellt tillverkas i integrerade enheter — har pappersbruken i allt större omfattning omhändertagit den fortsatta konverteringen vad gäller fabrikation av säckar, påsar, wellpappemballage, hushålls- och hygienpapper m. m.

Mot bakgrunden av virkesbalansutredningens beräkningar står det enligt samarbetsutskottet fullt klart att realiserandet av utbyggnadsprogrammet förutsätter ett intensivt utnyttjande av landets råvarutillgångar och att detta med särskild skärpa gäller för Norrland.

Innebörden av motionärernas uttalande att företagen »inte — som fallet ofta var under 1950-talet — utnyttjat högkonjunkturerna för att nyinvestera och variera den industriella bilden» i skogslänen är enligt samarbetsutskottets uppfattning inte helt klar. För den händelse motionärerna velat uttala den uppfattningen att skogsindustrins investeringstakt och allmänna utveckling stagnerat under 1960-talet anför samarbetsutskottet att de fakta och beräkningar som framkommit i »Virkesbalanser 1967» och den nämnda kapacitetsutredningen icke ger något stöd för ett sådant påstående, vare sig det gäller den svenska skogsindustrin i allmänhet eller en särredovisning för de norrländska skogsföretagen. Produktionsstatistik och kapacitetsprognoser säges ge belägg för att de expansionssträvanden som initierades under 1950-talets högkonjunkturår upprätthålles även under detta decennium och de år som närmast kan överblickas på 1970-talet. Det erinras om att utbyggnaden under senare år genomförts trots pressad lönsamhet och tidvis betydande finansieringssvårigheter. En sammanställning av investeringsbeloppen bakom den beskrivna produktionsutvecklingen stärker enligt samarbetsutskottets uppfattning ytterligare intrycket av en näring under progressiv omvandling.

Enbart de större enskilda skogsindustriföretagen i Norrland — alltså exklusive ASSI och fristående träförädlingsindustrier och även exklusive Norrlands skogsägares cellulosa AB (NCB) — har, meddelar samarbetsutskottet, under den senaste tioårsperioden investerat 4 800 milj. kr. Häri ingår investeringar i byggnader, vattenkraftanläggningar, maskiner, transportsystem och vägar samt för skogsbrukets rationalisering. Därtill kommer de betydande belopp som satsats i skogsvården.

Samarbetsutskottet tar vidare upp vad som i motionerna anföres om att skogsindustrin placerat medel i andra näringar och i andra delar av landet.

Det synes, uttalar utskottet, som om man därmed ville påtala ett negativt drag i den enskilda företagsamheten till förfång för den sociala situationen i vissa avfolkningsbygder. Utskottet säger sig ej kunna acceptera ett sådant synsätt. Det borde rimligen, yttrar utskottet, ligga i varje anställds intresse att företagets verksamhet inriktas så att dess personella och materiella resurser bäst kan utnyttjas — först med en sådan utgångspunkt kan rörelsen utvecklas och därmed tryggheten för den anställda vid basindustrin stärkas. En strikt företagsekonomisk målsättning under vederbörligt hänsynstagande till de normala samhällsliga krav som ställes på företagen ligger enligt samarbetsutskottets uppfattning helt i linje med effektiviseringen av den statliga industriella verksamheten. Härvidlag hänvisas till de av riksdagen nyligen antagna riktlinjerna för effektivisering och samordning av domänverket och ASSI.

Beträffande det nyss angivna investeringsbeloppet, 4 800 milj. kr., anför samarbetsutskottet ytterligare att de ifrågavarande norrlandsföretagens insatser utanför Norrland och Dalarna utgör 500 milj. kr., eller något mer än 10 % av totalsumman. Det påpekas att även detta belopp till större delen har investerats i den skogsindustriella sektorn. I utlandet satsades därav ca 280 milj. kr. Samarbetsutskottet säger sig i detta sammanhang vilja erinra om betydelsen av att denna ekonomiska och kommersiella integration från våra basindustriers sida kommer till stånd. Vidareförädlingen av skogsindustriprodukter kan, framhålles det, av naturliga skäl ej alltid ske vid basindustrin utan bör i flera fall förläggas närmare den slutliga konsumenten. Ett ökat inflytande i vidareförädlingen i anslutning till exportmarknaderna säges stärka våra avsättningsmöjligheter och minska konjunkturkänsligheten och därmed bidra till fortsatt utveckling och ökad anställningstrygghet vid basindustrierna och skogsbruket inom ifrågavarande regioner.

Samarbetsutskottet understryker att det är medvetet om trenden i vissa skogslän och de omställningsproblem för enskilda människor och för samhället som där uppkommit, mycket till följd av skogs- och jordbruksnäringarnas omvandling. Samarbetsutskottet protesterar emellertid skarpt mot antydningen att den negativa sidan av sysselsättningssituationen i dessa områden skulle vara ett resultat av åtgärder betingade av mer eller mindre kortsiktiga bolagsintressen. Avfolkningsproblemet är, säger utskottet, väsentligt mera komplicerat än så. Vidare bemötes påståendet att ett större statligt inflytande i skogsnäringen skulle ha resulterat i flera produktiva arbetstillfällen. Såvitt gäller företagsekonomisk lönsamhet arbetar statlig och enskild företagsamhet i stort sett under likartade villkor, framhålles det. Här erinras ånyo om förhållandena vid de statliga skogsföretagen. Såväl domänverket som ASSI har, påpekas det, under senare år undergått en rationaliseringsprocess som ligger i nivå med den som förekommit vid motsvarande enskilda skogsföretag. Med domänverkets dominans i de från arbetsmarknadssynpunkt mest känsliga regionerna har det, uttalar utskottet, ej

kunnat undvikas att verkets av lönsamhetsskäl betingade satsning på skogsarbetets mekanisering — med ett markant sjunkande arbetskraftsbehov som resultat — bidragit till omställningsproblem inom stora områden. Även exempel på liknande följder av ASSI:s strukturanpassning säges kunna anföras.

LO understryker att skogsbruket i Sverige under den senaste tioårsperioden har genomgått en utomordentligt drastisk rationaliseringsprocess. Arbetskraftåtgången har nedbringats från 0,7—0,9 dagsverken per skogskubikmeter till 0,2 dagsverken och därunder. Denna rationaliseringsprocess har varit nödvändig för att uppehålla lönsamheten i skogsbruket och förse skogsindustrierna med råvaror till sådana priser att de kan konkurrera på världsmarknaden. Trots denna rationalisering och trots stora rationaliseringsinsatser i skogsindustrierna har dock, säger *LO*, lönsamheten under 1960-talet för skogsnäringarna tidvis varit tämligen pressad. En förutsättning för rationaliseringen inom skogsbruket har varit att ägandestrukturen och arronderingen varit gynnsam så att avverkningarna har kunnat mekaniseras och ske i stora enheter. Småskogsbruket har, framhåller *LO*, inte kunnat följa med i utvecklingen — avverkningarna torde på många små skogsinnehav ha begränsats, därför att virkespriserna inte ens täckt avverkningkostnaderna när maskinella hjälpmedel inte kunnat utnyttjas.

LO påpekar att ett stort antal skogsbruksföreningar har bildats för att råda bot på dessa svårigheter men att deras möjligheter att förbättra situationen har varit begränsade, eftersom varje medlems skogsinnehav ändå måste behandlas som en enhet med egen avverkningsplan. Medlemsanslutningen har vidare inte varit fullständig, varför föreningarna i sina verksamhetsområden inte täckt skogsmarken helt utan ofta endast förvaltats strövis utplacerade skogsskiften. Omarrondering av skogsmark för att förbättra ägandestrukturen är alltså, säger *LO*, ett mycket tidskrävande och dyrbart företag.

Ju mer skogsindustrin byggs ut både på bredden och på djupet, desto mer blir den, framhåller *LO*, beroende av en tryggad råvaruförsörjning vad gäller både kvantitet och kvalitet. Beroendet av ett mycket stort antal småskogsägare, som numera ofta flyttat in till tätorterna och är sysselsatta i andra yrken och inte för sin utkomst är beroende av skogsavverkningen, säges skapa osäkerhet i råvaruförsörjningen och för sysselsättningen i skogen. Vidare anses utvecklingen av skogsbruket inom nollzonerna i Norrlands inland kräva väsentligt mera samordning än den som hittills kommit till stånd. Skogsodlingsgränsen har, säger *LO*, hittills betraktats som en relativt konstant företeelse även om den förflyttats, stundom åt nordväst, stundom åt sydost, beroende på prisutvecklingen på råvaran. Men under senare år har framkommit resultat som visar att utvecklingsarbete inom dessa områden kan löna sig och att marker, som tidigare varit helt improduktiva, genom

omföring till andra trädslag eller med andra åtgärder kan ges högre produktivitet. Ett forsknings- och utvecklingsarbete på detta område med samordning för hela nollzonsområdet kan enligt LO:s mening få positiv effekt för framtida skogsbruk och för sysselsättningen i dagens Norrland.

En hel del av dessa problem torde, anför LO, komma att behandlas av skogspolitiska utredningen. LO finner det emellertid väl motiverat att en utredning vid sidan härom tar upp själva frågan om ägandeförhållandena, eftersom dessa inte synes bli föremål för behandling inom skogspolitiska utredningen. Riktpunkten för den av LO förordade nya utredningen bör vara att trygga en jämnare råvaruförsörjning till industrin, en jämnare och mera planmässig sysselsättning och en samordning av utvecklingsarbetet inom nollzonerna.

Utskottet

I motiveringen för sitt förslag om en utredning beträffande ägandeförhållandena inom skogsnäringen berör motionärerna den viktiga roll som denna näringsgren spelar i samhällsekonomin dels genom sin starka exportinriktning, dels genom sin betydelse för sysselsättningen, särskilt i skogslänen. Strukturomvandlingen inom skogsnäringen har, konstateras det, fått mycket kännbara verkningar på sysselsättningen i dessa län. Det framgår att motionärerna anser att situationen i detta avseende skulle ha varit gynnsammare, om man inte på skogsägarhåll hade föredragit att under högkonjunkturerna investera sina vinster i andra näringar än skogsnäringen och i andra landsdelar än skogslänen. Framtidsutsikterna för skogsnäringen bedöms av motionärerna som goda. Som en förutsättning härför anges emellertid att vår skogsindustri inriktar sig på att expandera kraftigt och erövra nya marknader. Både personella och tekniska resurser måste då utnyttjas väl. Ett ökat samhälleligt inflytande över näringsgrenens utveckling är motionärernas krav. Landets realvärden får inte, menar de, behärskas av ett fåtal enskilda kapitalägare.

I ett tidigare avsnitt i detta utlåtande har utskottet belyst skogsbrukets äganderätts- och strukturförhållanden. Den bild som framträder i denna redogörelse visar tydligt att de nuvarande förhållandena inte är i allo tillfredsställande. Den ägosplittring som kännetecknar privatskogarna måste utgöra ett allvarligt hinder för ett rationellt skogsbruk. Olämplig arrondering och bristande planläggning av skogsbruket medverkar också till att försämra utbytet av skogsmarken.

Den kraftiga sysselsättningsminskningen inom skogsbruket, vilken hårt drabbar befolkningen i skogslänen, är givetvis till en del ett ofrånkomligt resultat av en nödvändig strukturrationalisering. En mera aktiv strävan att fullt ut nyttiggöra skogsbeståndet borde emellertid kunna medverka till att

skapa nya sysselsättningstillfällen inom skogsbruket. En sådan strävan synes med hänsyn till skogsindustrins råvarubehov starkt motiverad.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att ägandeförhållandena inom skogsbruket måste vara en viktig faktor vid bedömningen av skogsnäringens utvecklingsmöjligheter. Det synes därför angeläget att de blir beaktade i det utredningsarbete som nu ägnas åt skilda problem inom skogsnäringen. Som utskottet ovan redovisat undersöker skogspolitiska utredningen hur statsmakterna på lämpligaste sätt skall medverka till en från samhällsekonomisk och social synpunkt sund utveckling av skogsbruket. Direktiven synes ge utrymme för överväganden rörande statliga åtgärder för att åstadkomma att ägandeförhållandena inom skogsbruket inte skall lägga hinder i vägen för ett rationellt utnyttjande av vårt lands skogsmark. Motionärernas primära önskemål bör således kunna tillgodoses inom ramen för skogspolitiska utredningens arbete utan särskilda tilläggsdirektiv.

Utskottet har hittills mest uppehållit sig vid skogsbrukets problem. Motionerna berör emellertid även skogsindustrin. Ett ökat statligt inflytande inom denna industrisektor kan, som motionärerna framhåller, uppnås på olika vägar — genom produktion i rent statlig regi men också genom samarbete med enskilda och kooperativa företag. Härvidlag synes någon särskild utredning inte vara nödvändig. Redan nu besitter staten erforderliga instrument för att överväga såväl samarbete av nyss nämnt slag som ytterligare egna produktionsinsatser. Det statliga förvaltningsbolag som föreslagits i propositionen 1969: 121 kommer att ge ökade möjligheter på detta område. Det kan förutsättas att man inom ledningen för den statliga företagsgruppen prövar om ytterligare insatser från dennas sida skall göras på skogsnäringens område. Med hänsyn till den begränsade tillgången på skogsråvara i Norrland torde sådana överväganden särskilt komma att gälla den från sysselsättningssynpunkt intressanta frågan om en högre förädlingsgrad inom skogsindustrin än den nuvarande.

Utskottet hemställer sålunda

att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att motionerna I: 726 och II: 848 överlämnas till skogspolitiska utredningen för beaktande och att riksdagen härvid som sin mening ger till känna vad utskottet ovan anför.

Stockholm den 11 november 1969

På bankoutsrottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Åkerlund (m), Lundin (s), Larfors (s), Thorsten Larsson (cp), Wirtén (fp)* och Vilhelm Erik Carlsson (m)*;

från andra kammaren: herrar Regnéll (m), Bengtsson i Landskrona (s), Börjesson i Glömminge (cp), Larsson i Umeå (fp), Rask (s), Haglund (s), Fridolfsson i Rödeby (s) och Stridsman (cp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Åkerlund (m), Thorsten Larsson (cp), Wirtén (fp), Vilhelm Erik Carlsson (m), Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (cp), Larsson i Umeå (fp) och Stridsman (cp), vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I motiveringen för sitt förslag om en utredning beträffande ägandeförhållandena inom skogsnäringen berör motionärerna den viktiga roll som denna näringsgren spelar i samhällsekonomin dels genom sin starka exportinriktning, dels genom sin betydelse för sysselsättningen, särskilt i skogslänen. Strukturomvandlingen inom skogsnäringen har, konstateras det, fått mycket kännbara verkningar på sysselsättningen i dessa län. Framtidsutsikterna för skogsnäringen bedöms av motionärerna som goda. Som en förutsättning härför anges emellertid att vår skogsindustri inriktar sig på att expandera kraftigt och erövra nya marknader. Både personella och tekniska resurser måste då utnyttjas väl. Ett ökat samhälleligt inflytande över näringsgrenens utveckling är motionärernas krav. Landets realvärden bör, anför de, 'inte behärras av ett fåtal enskilda kapitalstarka ägare'.

Vad motionärerna uttalar om skogsbrukets samhällsekonomiska betydelse och om dess framtidsutsikter uttrycker även utskottets uppfattning. Den beskrivning som motionärerna i övrigt gör av skogsnäringen och de slutsatser som de drar måste utskottet däremot i väsentliga hänseenden ta avstånd från.

I ett tidigare avsnitt i detta utlåtande har utskottet belyst skogsbrukets äganderätts- och strukturförhållanden. Grundläggande data om skogens fördelning på ägarkategorier återfinns även i motionerna. Av skogsarealen utgörs ungefär hälften av s. k. privatskogar, fördelade på ett par hundra tusen brukningsenheter, och en fjärdedel av allmänna skogar, till största delen i statens hand. Den återstående fjärdedelen av skogsarealen är fördelad på ett flertal enskilda skogsbolag. Det är sålunda uppenbart att motionärernas nyss återgivna krav beträffande äganderätten till landets realvärden är tillgodosett för skogens del.

Den nedgång som skett i dagsverksåtgången inom skogsbruket har medfört svårigheter för befolkningen i skogslänen. Den är emellertid ett resultat av en rationalisering som varit nödvändig för att vår skogsnäring skulle bibehålla sin konkurrenskraft och ge arbetstillfällen. Rationaliseringen har tätt sig angelägen för alla ägarkategorier och kan därför knappast tas till intäkt för krav på förändringar i ägandefördelningen.

Omarrondering av skogsmark, ökat samarbete mellan skogsägare och förbättrad planläggning av skogsbruket är åtgärder som kan leda till ett mera effektivt utnyttjande av skogsbeståndet. Av remissyttrandena och den redogörelse utskottet i övrigt har lämnat framgår att sådana åtgärder genomförs av alla ägarkategorier och stöds av staten. Skogspolitiska utredningen, vars arbete snart är slutfört, har till uppgift bl. a. att finna metoder att ytterligare stimulera arronderingsförbättringar och storleksrationalisering. Det saknas anledning att förmoda att en ökning av statens skogsinnehav utgör förutsättning för att åtgärder av nyssnämnda slag skall kunna genomföras.

Vad skogsindustrin beträffar kan konstateras att staten redan besitter erforderliga instrument för att överväga såväl ökat samarbete med enskilda och kooperativa företag som ytterligare egna produktionsinsatser. Någon särskild utredning på detta område är alltså inte motiverad. Motionärernas grundtanke att ett ökat statligt inflytande inom skogsindustrin skulle leda till ett bättre utnyttjande av skogstillgångarna och en högre förädlingsgrad inom skogsindustrin finns det enligt utskottets uppfattning inget stöd för. Motionärerna bortser från den dynamik och expansionsvilja som präglar vår skogsindustri och som bestyrks av tillgängliga uppgifter om skogsindustrins investeringar.

Utskottet vill avslutningsvis framhålla att argumentationen i motionerna ter sig oklar och ofullständig. Motionärerna tycks på en gång stå kritiska inför den pågående strukturrationaliseringens konsekvenser och förorda en ökad strukturrationalisering. De bortser från den starka strävan till ökat samarbete — även vad gäller förädlingsverksamhet — som kännetecknar det privata skogsbruket. De bortser likaledes från den starka strävan till produktutveckling och vidareförädling som kännetecknar skogsindustrin i dess helhet. De anger statens inlösen av aktierna i LKAB som ett föredöme i fråga om skogssektorn utan att beakta de grundläggande skillnaderna i ägandesstruktur mellan gruvindustrin och skogsbruket. I den mån deras förslag om förstatligande avser privatskogarna bortser de från att en minskning av nuvarande möjligheter till kombination av jordbruk och skogsbruk snarast torde leda till en försämring av sysselsättningssituationen i skogslänen.

Utskottet, som sålunda finner motionärernas förslag ogrundat, hemställer att riksdagen avslår motionerna I: 726 och II: 848.»